

Aixecament planimètric del talaiot de Son Noguera (Llucmajor)

LLUÍS PLANTALAMOR MASSANET
JAUME MURILLO ORFILA

INTRODUCCIÓ

A l'esquerra de la carretera de Palma a Llucmajor i a l'altura del quilòmetre 23, es troba el talaiot de Son Noguera inventariat amb el nombre 0614 de l'Inventari de Monuments Megalítics i Restes Prehistòrics i Protohistòrics de Balears.

El talaiot, situat a la Pleta des Camí, ha estat citat repetidament dins la bibliografia arqueològica de l'illa de Mallorca (*MARMORA, A. DELLA 1834, MARTORELL I PEÑA, F. 1879, RULLAN MIR, J. 1985-1986, MAYR, A. 1914, FONT OBRADOR, B./MASCARÓ PASARIUS, J. 1962, MASCARÓ PASARIUS, J. 1968, ROSSELLÓ BORDOY, G. 1979*). Si bé de moment no es disposa d'una monografia específica de dit monument, tot i trobar-se lliure de runa a l'interior de la cambra, fet que possibilita l'estudi arquitectònic del mateix.

Es per això que aprofitant els dies en torn a la Pasqua passada, portarem a terme l'aixecament planimètric del talaiot, d'acord amb el pla presentat a la Conselleria de Cultura del Govern Balear, amb el vist i plau de la direcció del Museu de Mallorca.

DESCRIPCIÓ

Talaiot de planta circular que, en l'actualitat, la seva estructura es troba emmascarada per un claper al Nord Est i per dos murs a l'Oest i Sud-Oest que delimiten un tancat.

Està construït mitjançant un doble parament ciclopi i reblert de pedreny, en alguns casos sembla que hi ha un cert ordre en la col·locació d'aquest, i respondrien a estructures actualment no visibles.

El parament extern de pedres de gran tamany, en posició horitzontal i formant filades, presenta un fort talús, mentre que al parament interior, amb pedres més reduïdes, s'hi pot apreciar una clara inclinació cap a l'interior per aproximació de filades.

Aquesta disposició permet donar solidesa a l'estructura en aconseguir un equilibri de forces entre la pressió envers la base i la de cap a l'interior de l'edifici, que és contrarestada per la resistència del parament de la cambra.

La cambra és de planta circular molt regular, i accessible des de l'exterior mitjançant un corredor cobert amb grans pedres en posició horitzontal, les quals cohesionen el mur en el punt de més feblesa, que s'obrí en altura, lleugerament cap a l'interior.

A la part Nord del parament intern, a 2'70 m. d'altura, es pot apreciar l'existència d'una porta de brancals polilítics, que indubtablement permetrien la comunicació amb un àmbit superior a la cambra del qual no se'n distingeixen les estructures.

A l'interior no s'observen restes de parets, columnes, ni pilars, fet freqüent a l'illa de Mallorca; tan sols al costat Oest, és possible que la neteja posi al descobert restes d'un enllosat més o menys escàs.

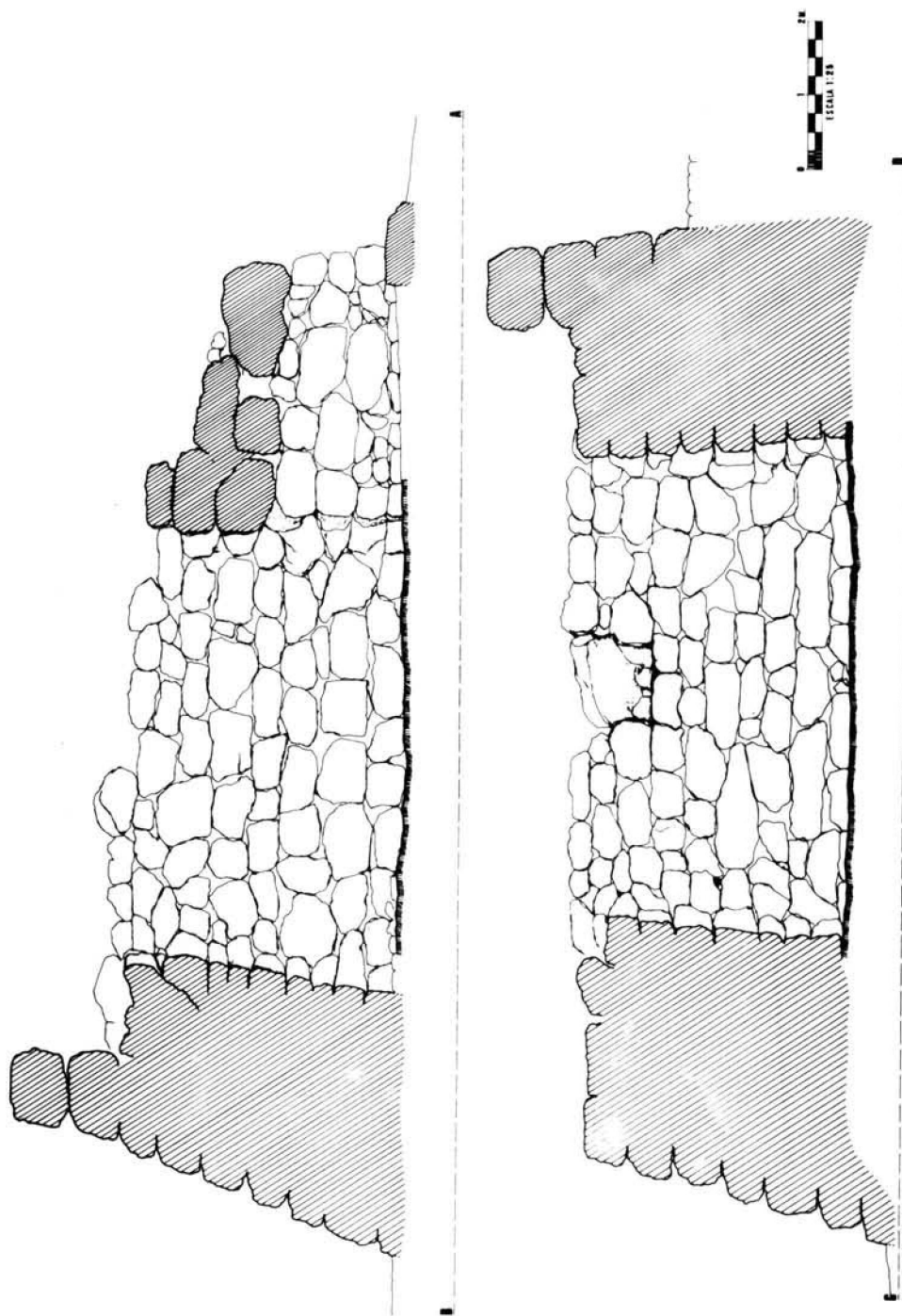
Dimensions:

Diàmetre exterior Nord-Sud	14'5m.
Diàmetre interior Nord-Sud	6'50m.
Diàmetre interior Est-Oest	6'52m.
Altura màxima sobre el nivell de la roca	5'50m.
Llargària del corredor	4'20m.
Amplada del corredor	1'30m.
Altura màxima del corredor	1'75m.
Altura porta exterior	1'25m.
Amplada porta superior	1'00m.

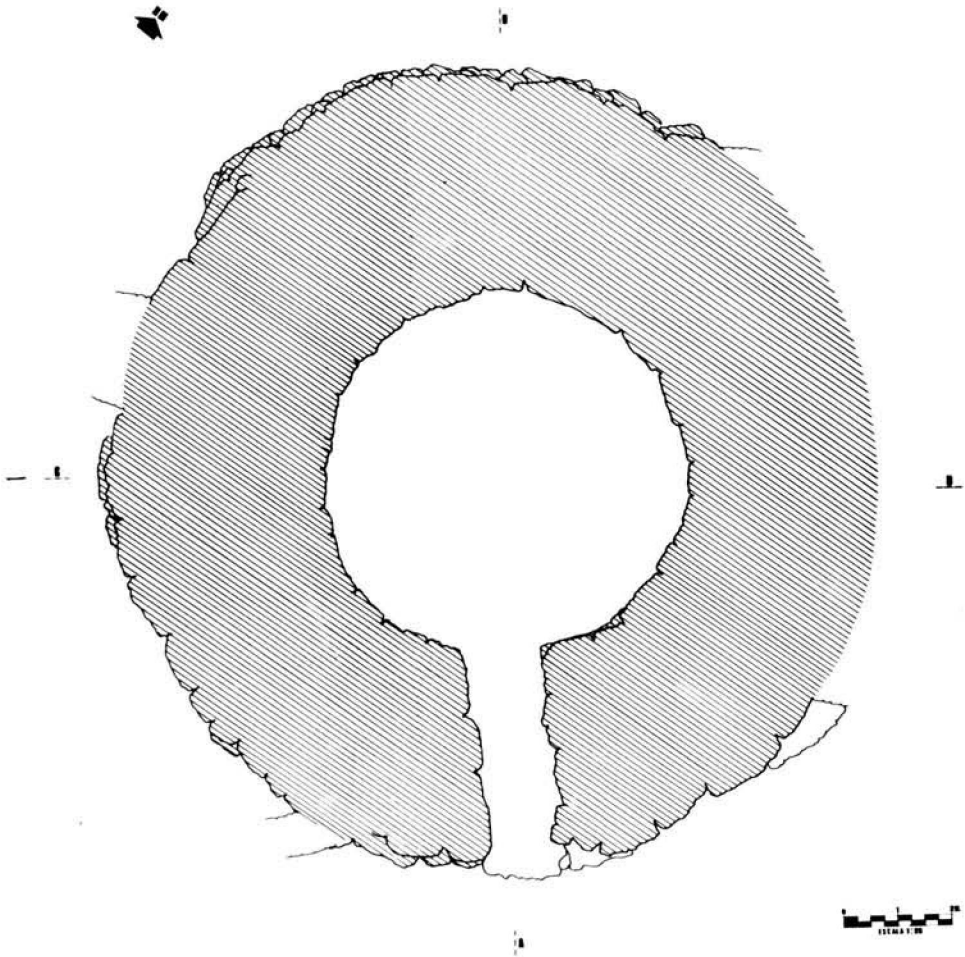
ESTUDI COMPARATIU

La comparació estructural del talaiot de Son Noguera és en el seu conjunt molt similar a altres talaiots de l'illa de Mallorca: Son Serralta (*ROSSELLÓ BORDOY, G. i CAMPS COLL, J. 1978*), Son Oms (*ROSSELLÓ BORDOY, G. 1979*), Ets Antigors (*COLOMINES ROCA, J. 1915-1920*), Son Fornés (*DIEZ, T. i ALTRES, 1980*). Com tots aquests talaiots presenta cambra de planta circular en torn a un eix vertical, però no disposa de columna central polilítica. Es també comú l'ús d'un corredor d'accés cobert amb lloses monolítiques estalonat damunt muntants verticals.

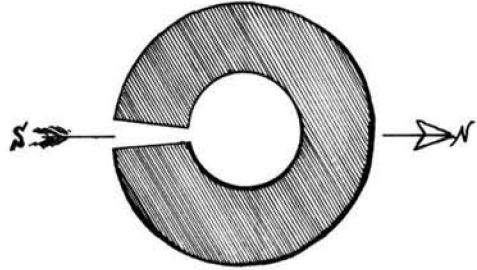
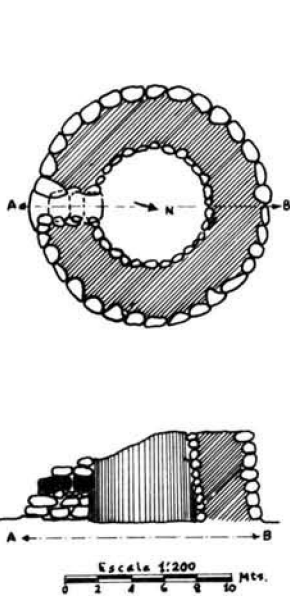
La manca de columna central no és un cas únic: Son Fornés II, Ses Païses (*LILLIU, G. i BIANCOFIORE, F. 1959*), i això fa pensar en un altre tipus de sistema constructiu; aquest bé podria ser una plataforma de llenyam estalonada sobre el parament interior, com podria tenir el talaiot situat al

Talls diametral del talaiot de Son Noguera

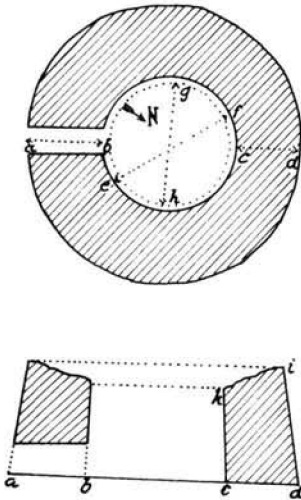

Planta del talaiot de Son Noguera

SEGONS DELLA MARMORA, A.

SEGONS M. PASARIUS, J.

SEGONS MAYR, A.

Nord-Oest del conjunt de Capocorp Vell, cosa que observam igualment a la nuragha B de Torralba de Santu Antine a l'illa de Sardenya (CONTU, E. 1988).

La comunicació d'uns espais superiors a la cambra inferior com ens suggereix la porta situada al Nord del parament interior, és un fet observat en alguns talaiots com possiblement podria interpretar-se en l'estructura enrunada del talaiot de Sa Canova, si bé sense arribar a la sofisticació d'espais intercomunicats de les nuraghes i en les torres clàssiques a Còrcega. En alguns talaiots amb característiques arcaïques com Torre Vella d'en Lozano a Menorca (PLANTALAMOR, 1992), i Protonuraghes com el Sumboe, Crastu i altres de l'illa de Sardenya (MANCA DEMURTAS, L. i DEMURTAS, S. 1984), observam un clar precedent de la comunicació interior. En aquests casos la distribució de l'espai interior és molt diferent del talaiot de Son Noguera, doncs l'estructura es distribueix seguint un eix de simetria horitzontal en la direcció de la porta, mentre que en els casos coneguts a l'illa de Menorca l'eix és vertical i col·locat al centre del monument.

CONCLUSIONS

L'observació detallada del talaiot de Son Noguera ens palesa l'existència d'una diversitat tipològica als talaiots de l'illa de Mallorca poc reflectida a la bibliografia a l'abast. Entenem que l'estudi planimètric de l'estat actual dels molts talaiots de Mallorca, ens pot permetre d'obtenir noves dades, fins hi tot sense intervenir mitjançant excavació arqueològica, estudi que ens proposam dur a terme en un futur pròxim.

Per les característiques del monument, entenem que hem situat el talaiot de Son Noguera dins la línia evolutiva, que durà aquest tipus constructiu a partir d'exemplars d'estructura irregular, a formes geomètriques regulars, fins arribar a una tipologia consolidada i els passos previs de tal consolidació, que oferirà unes característiques pròpies de l'illa de Mallorca dins l'àmbit insular de la Mediterrània Occidental.

BIBLIOGRAFIA

- Colomines Roca, J. *l'edat del Bronce a Mallorca*. A.I.E.C. 5 Barcelona 1915-20 pg. 555-82.
- Contu, E. *Il Nuraghe S. Antine*. Sassari 1988.
- Diez, T. i Altres. *Excavaciones en el yacimiento de Son Fornés 1975-78 (Montuïri, Mallorca)*. N.A.H. 9 Madrid 1980.
- Font Obrador, B. i Mascaró Pasarius, J. *Contribución al conocimiento de la primera Edad del Bronce en Mallorca*. Palma de Mallorca 1962.
- Lilliu, G. i Bianco Fiore, F. *Primi scavi del Vilaggio talaiótico de Ses Païsses (Artá. Maiorica)*. Cagliari 1959.

- Manca Demurtas, L. i Demurtas, S. *Observaciones sobre los Protonuraghes de Cerdeña*. Trabajos de Prehistoria 41, Madrid 1984.
- Marmora, A. Della, *Assaggio sopra alcune monete fenicie delle isole Baleari*. Torino 1834.
- Martorell Peña, F. *Apuntes arqueológicos del Dr... ordenados por Salvador Sampere i Miquel*. Girona 1879.
- Mascaró Pasrius, J. *Prehistoria de las Baleares*. Palma de Mallorca 1968.
- Mayr, A. *Urber die vorrömischen Denkmäler der Balearen*. Klase 1914.
- Plantalamor Massanet, L. *L'arquitectura prehistòrica i protohistòrica de Menorca i el seu marc cultural*: Maó 1992.
- Rosselló Bordoy, G. *La cultura talayótica en Mallorca*. Palma de Mallorca 1979.
- Rullan Mir, J. *Observaciones sobre la antigüedad del hombre en la tierra i los primeros pasos en las Baleares*. B.S.A.L. 1 Palma de Mallorca 1886.